

СЛУЖБОВА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Головацький О. О.

У цій науковій роботі визначаються основні засади службової підготовки працівників Національної поліції України, а саме її сутність, види, форми та завдання. Також проводиться порівняльний аналіз нормативно-правових актів до та після реформування системи МВС України у сфері службової підготовки поліцейських.

Ключові слова: службова підготовка, поліцейський, реформування, службова підготовка, види службової підготовки, форми службової підготовки, завдання службової підготовки, професіоналізм.

В этой научной работе определяются основные принципы служебной подготовки работников Национальной полиции Украины, ее сущность, виды, формы и задачи. Проведен сравнительный анализ нормативно-правовых актов до и после реформирования системы МВД Украины в сфере служебной подготовки полицейских. Охарактеризованы виды служебной подготовки (функциональной, общепрофильной, тактической, огневой, физической) в соответствии с нормами действующего законодательства. Определено понятие профессионализма как неотъемлемой составляющей части профессиональной подготовки полицейских.

Ключевые слова: служебная подготовка, полицейский, реформирование, служебная подготовка, виды служебной подготовки, формы служебной подготовки, задачи служебной подготовки, профессионализм.

In this scientific work defines the basic principles of in-service training of employees of the National police of Ukraine, its essence, types, forms and objectives. Comparative analysis of normative legal acts was conducted before and after the reform of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the field of service police training. The types of service training (functional, general, tactical, fire, physical) are described in accordance with the norms of the current legislation. The concept of professionalism as an integral part of the professional training of policemen is defined.

Key words: service training, policeman, reforming, service training, types of service training, forms of service training, objectives of service training, professionalism.

Постановка проблеми. Для української держави забезпечення публічної безпеки та порядку є одним із найактуальніших питань сьогодення. Перед країною нині постали надскладні завдання, оскільки водночас із життєвою необхідністю захисту фундаментальних цінностей – незалежності, територіальної цілісності і суверенітету держави, свободи, прав людини і верховенства права, добробуту, миру і кібербезпеки – усіма доступними, хоча і суттєво обмеженими засобами, держава має у короткий період часу провести комплекс реформ у системі МВС України, а також долати корупцію [1, с. 35]. У час реформування системи правоохоронних органів, а також при активному залученні працівників

національної поліції до участі у антитерористичній операції проблеми безпеки працівників правоохоронних органів стоять особливо гостро та становлять національні інтереси держави.

Мета дослідження. З огляду на це є необхідність визначення концептуальних підходів до реформування в системі МВС України, розробки конкретних пропозицій і рекомендацій щодо підвищення рівня службової підготовки поліцейських в Україні, удосконалення таких важливих процесів, як прогнозування і планування у системі МВС України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти підвищення рівня службової підготовки поліцейських досліджувалися у працях О.М. Бандурки, В.А. Глуховея, М.І. Іншина, Р.А. Калюжного, А.А. Манжули, В.П. Петкова, О.Ю. Синявської, О.В. Червякова та інших авторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тривалі реформаційні процеси в системі Міністерства внутрішніх справ України супроводжуються також змінами у нормативно-правовому забезпеченні службової підготовки працівників Національної поліції України. Так, втратив чинність Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 318 від 13 квітня 2012 р. «Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України» [2]. Натомість Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016 р. затверджено Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, яким визначається порядок планування, проведення та обліку занять, здійснення контролю знань, умінь та навичок осіб молодшого, середнього та вищого складу Національної поліції України.

Зазначимо, що відповідно до вищезазначеного чинного нормативно-правового акта службова підготовка являє собою систему заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням специфіки та профілю його службової діяльності [3]. Також Положенням про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України визначається вичерпний перелік завдань, видів та орієнтовних форм службової підготовки правоохоронців.

Службова підготовка включає в себе [3]:

– функціональну – комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським знань, умінь та навичок у сфері нормативно-правового забезпечення службової діяльності, необхідних для успішного виконання ним службових обов'язків;

– загальнопрофільну – комплекс заходів, спрямованих на набуття і вдосконалення поліцейським умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань;

– тактичну – комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій із подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику;

– вогневу – комплекс заходів, спрямований на вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях із різних положень в обмежений час, у русі тощо;

– фізичну підготовку – комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності.

Перелічені види службової підготовки, відповідно до чинного законодавства України, проводяться у формі навчальних занять, навчальних зборів, а також у формі самостійного навчання. Зауважимо, що нещодавно система службової підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України додатково включала в себе також школу підвищення оперативної майстерності та психологічну підготовку, що, на нашу думку, є необхідним елементом у системі професійної підготовки працівників Національної поліції України.

Що стосується переліку завдань, які покликані виконуватися за допомогою службової підготовки поліцейських, то варто, перш за все, вказати на скорочення їх кількості порівняно із завданнями службової підготовки, визначеними у Положенні з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України. Нині до основних завдань службової підготовки, на думку законодавця, належать такі [2, п. 5]: 1) підвищення рівня знань, умінь, навичок та професійних якостей поліцейських із метою забезпечення їх здатності до виконання завдань з охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного (громадського) порядку та безпеки; 2) вивчення нормативно-правових актів, які регламентують діяльність Національної поліції України; 3) удосконалення керівним складом органів (закладів, установ) поліції навичок управління поліцейськими. Порівняння завдань службової підготовки, регламентованих Положенням з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, дає змогу визначити, які завдання службової підготовки не були включені до чинного Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. До них належать розвиток у працівників ОВС особистих моральних якостей, почуття відповідальності за власні дії, прагнення до постійного вдосконалення свого професійного та загальнокультурного рівня, навчання працівників ОВС прийомів та способів забезпечення професійної та особистої безпеки при виконанні службових обов'язків, у тому числі в екстремальних умовах, зміцнення зв'язків із населенням, забезпечення працівниками ОВС прав людини та громадянина під час виконання ними службових обов'язків [2]. На нашу думку, зазначені завдання службової підготовки не є зайвими та рекомендовані бути включеними до чинного нормативно-правового акта, що визначає основні засади професійної підготовки працівників Національної поліції України.

До вказаного варто додати, що в умовах протидії злочинам з агресивно налаштованими правопорушниками у багатьох поліцейських простежувався низький рівень сформованості умінь та навичок у застосуванні поліцейських заходів примусу (фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї). Це пояснюється низькою початковою підготовленістю осіб та відсутністю регулярних занять із тактичної та вогневої підготовки у системі службової підготовки. Вважаємо, що для удосконалення професійної підготовленості працівників підрозділів патрульної служби треба аналізувати закордонний досвід організації службової підготовки патрульних та адаптувати його до особливостей діяльності патрульної служби в Україні.

Безумовно, говорячи про здійснення службової підготовки працівників Національної поліції України на належному рівні, не можна оминати таке поняття, як професіоналізм. Адже останнє є необхідною складовою частиною професійної підготовки поліцейських. Через відсутність єдиного погляду науковців щодо визначення поняття професіоналізму працівників Національної поліції України нами пропонується під поняттям професіоналізму працівників Національної поліції України розуміти здатність останніх ефективно виконувати покладені на них законодавцем завдання на належному рівні, базуючись на отриманих знаннях, вміннях, навичках та професійних якостях. Водночас для того, щоб в сучасних умовах працівнику Національної поліції України стати справжнім професіоналом, він має бути всебічно розвиненим, обізнаним у багатьох сферах, відкритим до набуття нового досвіду, здатним інноваційно мислити. Підвищувати свій професіоналізм працівник Національної поліції України має упродовж усієї служби, адже сучасний поліцейський – це одночасно правоохоронець, юрист, економіст, психолог, знавець основ соціології, втілювач правил етики та етикету тощо [4, с. 352]. Водночас, з огляду на специфіку, яка має місце у визначеннях «професійна правосвідомість», «професійна культура» та «професійна освіта», можна виокремити такі обов'язкові ознаки професіоналізму працівників поліції: 1) це одна з найважливіших сторін їх професійної діяльності; 2) професіоналізм визначає ділову надійність, здатність успішно і безпомилково здійснювати конкретну правоохоронну діяльність як у звичайних умовах, так і в екстремальних, нестандартних ситуаціях; 3) професіоналізм зумовлюється певними досягненнями в процесі службово-трудової діяльності, високим рівнем сформованості професійної і духовної культури в усій її досконалої; 4) професіоналізм досягається в результаті реалізації специфічної професійної підготовки працівників поліції [1, с. 201-206].

Висновки. Враховуючи вищезазначене, вважаємо за необхідне зазначити, що, по-перше, розвиток та зміцнення України як правової держави вимагають нових підходів до професійної підготовки працівників Національної поліції України. Адже сучасне суспільство ставить до останніх найвищі вимоги. У зв'язку з цим професійна підготовка правоохоронців на належному рівні має велике значення для існування та розвитку суспільства.

По-друге, у правовому полі України значним позитивом є наявність Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, що закріплює порядок планування, проведення та обліку

занять, здійснення контролю знань, умінь та навичок осіб молодшого, середнього та вищого складу Національної поліції України. Проте результат ефективної професійної підготовки працівників Національної поліції України залежить також від постійного оновлювання професійних знань, умінь та навичок поліцейських.

Література

1. Ліпницький В.А. Деякі правові проблеми підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збірник матеріалів І міжнародної науково-практичної конференції. 2016. С. 35–37.
2. Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 318 від 13 квітня 2012 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0728-12>.
3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції Украї-

ни: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#n17>.

4. Жданов І.В. Мотиваційна складова професіоналізму працівників органів внутрішніх справ. Вісник Національного університету внутрішніх справ. 2004. № 28. С. 351–356.

5. Андросюк В.Г. Адаптація випускників вищих навчальних закладів МВС України до службової діяльності: психолого-педагогічні рекомендації / В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко, І.Г. Кириченко. К.: НАВСУ, 2001. 46 с.

6. Бобровник С.В. Принцип професіоналізму та компетентності в державній службі України (адміністративно-правовий аспект). Держава і право: зб. наук. пр. «Юридичні і політичні науки». К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. Вип. 15. 206 с.

*Головацький О.О.,
підполковник поліції,
викладач кафедри тактико-спеціальної
та вогневої підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ*